

Sygn. akt I ACa 1155/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2005 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Iwona Wilk (spr.)
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SO del. Wojciech Opidowicz
Protokolant :	Łukasz Zgoda

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2005 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa U. W. i K. W.

przeciwko M. B.

o nakazanie i zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 20 stycznia 2005 r., sygn. akt XIV GC 837/03

1) uchyla zaskarżony wyrok w punkcie IV w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 92.750 (dziewięćdziesiąt dwa tysiące siedemset pięćdziesiąt) złotych tytułem wielokrotności stosownego wynagrodzenia oraz w punkcie V i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego;

2) oddala apelację w pozostałej części.

Sygn. akt I ACa 1155/05

UZASADNIENIE

Powodowie U. W. i K. W. wnieśli o nakazanie pozwanemu M. B. zaniechania czynów niedozwolonych polegających na produkowaniu, reklamowaniu i wprowadzaniu do obrotu utworów plastycznych w postaci obrazów z elementami płaskorzeźby, w pozwie dokładnie opisanych, o nakazanie ich zniszczenia, wycofania już wprowadzonych do obrotu, opublikowanie stosownego oświadczenia w prasie oraz o nakazanie przekazania powodom kwoty 92 750,- zł. z tytułu bezpodstawnie uzyskanych korzyści. Na uzasadnienie podali powodowie, że pozwany wprowadza do obrotu

wykonane przez siebie kopie ich utworów plastycznych poczynając od jesieni 2003 r. Ponadto powodowie wskazali, że pozwany wykorzystując wzory opracowane przez powodów nie poniósł wydatków związanych z opracowaniem matryc, uzyskując bezpodstawnie korzyść w postaci oszczędności z tego tytułu. Ponieważ koszty wykonania jednej matrycy wynoszą od 1500,- zł. do 2000,-zł., średnio zatem 1 750,- zł., zasadne jest żądanie kwoty 92 750,- zł. wynikającej z przemnożenia wymienionej kwoty przez ilość skopiowanych przez pozwanego wzorów.

Pozwany wniósł o umorzenie postępowania w zakresie nakazania mu zaniechania czynów nieuczciwej konkurencji ponieważ obecnie nie wprowadza już do obrotu produktów stanowiących kopie wyrobów powodów. Poza tym wniósł o oddalenie powództwa wskazując, iż roszczenie pieniężne nie jest poparte żadnymi dowodami.

Wyrokiem z 20 stycznia 2005 r. Sąd Okręgowy w Katowicach nakazał pozwanemu aby zaniechał czynów niedozwolonych polegających na produkowaniu, reklamowaniu oraz wprowadzaniu do obrotu i do wycofania wprowadzonych już do obrotu wyrobów dokładnie w sentencji opisanych, aby zniszczył znajdujące się w jego dyspozycji kopie, przeróbki opracowań określonych w sentencji, a także by opublikował na własny koszt oświadczenia o określonej w sentencji treści i także wskazanych tam gazetach; oddalił powództwo w pozostałej części; ustalił wpis ostateczny n kwotę 300,- zł. i zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż jest poza sporem, że powodowie stworzyli kolekcję utworów plastycznych stanowiących serię oryginalnych obrazów z elementami płaskorzeźb, które to obrazy powodowie sprzedawali także pozwanemu. Pozwany wyprodukował, a następnie wprowadzał do obrotu kolekcję wyrobów plastycznych identycznych z wyrobami powodów przy czym nie korzystał z form (matryc) należących do powodów. W tym stanie rzeczy zważył Sąd Okręgowy, że powództwo w zakresie roszczeń niepieniężnych jest uzasadnione na podstawie art. 78 ust. 1 i art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz.U. Nr 80 z 2000 r. poz. 904 z późn. zm.) oraz art. 13 ust.1 w zw. z art. 18 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity: Dz.U.Nr 153 z 2003 r. poz.1503 z późn. zm.).

Nie mogą natomiast powodowie zasadnie żądać wydania im korzyści uzyskanych przez pozwanego na podstawie art. 79 ust. 1 prawa autorskiego bowiem wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 kc powodowie tego roszczenia nie udowodnili gdyż brak jest dowodów na to by pozwany wszedł w posiadanie form powodów a także nie wykazali powodowie kosztów wykonania matryc. W sprawie nie mógł być zatem zastosowany art. 322 kpc.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo zaskarżyli apelacją powodowie, którzy zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 321 kpc, art. 316 i art. 328 § 2 kpc, art. 229 kpc, art. 231 kpc, naruszenie prawa materialnego tj. art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. Nr 24, poz. 83 ze zm.) a także art. 3 i 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. Nr 47 poz. 221 ze zm.) wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na ich rzecz kwoty 92 750,- zł. oraz o przyznanie powodom zwrotu niezbędnych kosztów procesowych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji ponieważ ustalenie te znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, które to dowody Sąd ten ocenił w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 kpc. Bowiem Sąd ten wziął pod rozwagę cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy zaofierowany przez strony, a wnioski tego sądu co do faktów wynikają z treści dowodów i nie można zasadnie zarzucić sądowi by jego wnioskowanie uchybiało zasadom logicznego rozumowania. Powyższe odnosi się w szczególności do tego ustalenia, iż zaofierowany przez powodów materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia by pozwany naruszając prawa autorskie powodów, a to, iż pozwany takiego naruszenia dopuścił się jest obecnie w istocie okolicznością bezsporną, uzyskał korzyści zamykające się kwotą 92 750 ,- zł., dochodzoną przez powodów

tytułem wydania im uzyskanych przez pozwanego korzyści. Tym bardziej, iż Sąd I instancji w ogóle nie powinien był dopuścić dowodu na tę okoliczność z zeznań świadka J. S. jako, że dowód ten został zgłoszony z naruszeniem obowiązku wynikającego z art. 479¹² § 1 kpc i uległ prekluzji procesowej skoro powodowie w ogóle nie uzasadnili tego, iż nie mogli dowodu tego powołać już w pozwie ani też nie można zasadnie przyjąć by potrzeba powołania tego dowodu powstała później skoro odnosi się on do podstawy faktycznej powództwa.

Ponad prawidłowe wywody Sądu I instancji w tym zakresie można tylko dodać, że przepis art. 79 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. Nr 80 z 2000 r., poz. 904 ze zm.) przewiduje dla autora, którego prawa autorskie majątkowe zostały naruszone roszczenie o wydanie korzyści uzyskanych przez naruszającego. Przez uzyskane korzyści, które mają być wydane należy rozumieć te korzyści, które naruszający uzyskał w związku z dokonaniem naruszenia prawa autorskiego. Należy zatem owe korzyści utożsamiać z przychodami naruszającego prawa autorskie, które to przychody pozostają nadto w normalnym związku przyczynowym z dokonaniem naruszeniem. Uzyskane korzyści, o których mowa w art. 79 ust. prawa autorskiego nie obejmują zatem nie poniesionych przez naruszciciela kosztów i innych oszczędności poczynionych w jego wydatkach, a dotyczą one jedynie efektywnego (faktycznego) zysku. W tej sprawie powodowie precyzując roszczenie o wydanie im korzyści uzyskanych przez pozwanego odwołali się w istocie do oszczędności jakie ten poczynił w swych wydatkach pozostających w związku z naruszeniem praw autorskich powodów skoro zażądali kwoty odpowiadającej wydatkom na wytworzenie formy (szablonu), koniecznego dla wykonania obrazu z elementami płaskorzeźby celem dalszej jego odsprzedaży. Tak sformułowane roszczenie nie może być jednak uznane za uzasadnione w świetle przytoczonego wyżej rozumienia roszczenia o wydanie korzyści jeśli zważyć, iż nie dotyczy ono faktycznych zysków pozwanego uzyskanych w następstwie dokonania naruszenia praw powodów.

Stąd też nie może apelacja powodów odnieść zamierzonego skutku gdy kwestionują oni rozstrzygnięcie oddalające ich powództwo o wydanie uzyskanych przez pozwanego korzyści w kwocie 92 750,- zł. bowiem to rozstrzygnięcie jest trafne i odpowiada prawu.

W rozpatrywanej sprawie powódka obok od początku dochodzonego roszczenia o wydanie korzyści zgłosiła również w piśmie procesowym z 8 stycznia 2005r.) żądanie zasądzenia kwoty 92 750,- zł tytułem stosownego wynagrodzenia w potrójnej wysokości (k.176-186).

Tak sformułowane roszczenie jest przewidziane w przepisie art. 79 ust.1 prawa autorskiego, jako alternatywne wobec roszczenia o wydanie uzyskanych korzyści. Zatem poza pierwszym żądaniem pieniężnym zgłoszonym w pozwie, w toku sprawy powodowie zgłosili jeszcze jedno żądanie, które należy ocenić jako żądanie ewentualne. Mając na uwadze uregulowanie art. 79 ust. 1 prawa autorskiego, przyznające autorowi, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, szereg uprawnień, w tym roszczenie o wydanie uzyskanych przez naruszającego korzyści albo zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia przyjąć można, iż oba powyższe roszczenia stanowią swoistą sankcję cywilną za dokonane naruszenie praw autorskich wynikającą z założenia, że w żaden sposób nie powinno się opłacać bezprawne naruszenie cudzego prawa majątkowego. Tym samym nie ma podstaw do przyjęcia by żądania powyższe uznać za alternatywne, mające oparcie w instytucji zobowiązań przemiennych z art. 365 kc, a dokonanie wyboru przez wierzyciela jednego z powyższych roszczeń poprzez wytoczenie powództwa nie może być ocenione jako definitywne i uniemożliwiające mu czy to zmianę jednego roszczenia na drugie czy też dochodzenie jednego roszczenia obok drugiego.

Podkreślenia wymaga, że praktyka sądów dopuszcza możliwość zgłaszania żądań ewentualnych przy czym nie budzi wątpliwości, iż przy powództwie z żądaniem ewentualnym wyrok zasądający może opiewać tylko na jedno ze zgłoszonych żądań. To oznacza, iż pozytywnie o żądaniu ewentualnym sąd orzeka tylko wówczas, gdy oddala powództwo zgłoszone na pierwszym miejscu. Natomiast nie ma przeszkód w tym by o obu żądaniach (pierwszym i ewentualnym) sąd rozstrzygnął jednym wyrokiem zwłaszcza wtedy gdy obu żądań nie uwzględni.

W rozpatrywanej sprawie Sąd I instancji orzekł o obu żądaniach powodów (pierwszym – o wydanie korzyści uzyskanych przez pozwanego i ewentualnym – o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia) skoro oddalił

powództwo w pozostałej, a więc nie uwzględnionej, części z tym jednak, iż wbrew zasadom sporządzania uzasadnień określonym w art. 328 § 2 kpc, w zakresie żądania zapłaty wielokrotności stosownego wynagrodzenia, Sąd I instancji nie wskazał faktów uznanych za udowodnione ani też nie wyjaśnił podstawy prawnej swego rozstrzygnięcia. Zatem zarzut apelacji naruszenia powyższego przepisu jest uzasadniony, a uchybienie Sądu I instancji musi skutkować tym wnioskiem, iż co do żądania ewentualnego zachodzi nierozpoznanie istoty sprawy. Bowiern Sąd ten oddalił powództwo bez wskazania przesłanek, które mogły być uznane za unicestwiający roszczenie. W istocie w tym zakresie rozstrzygnięcie nie poddaje się jakiegokolwiek kontroli i nie jest wobec tego możliwa ocena zasadności lub bezzasadności żądania ewentualnego zgłoszonego przez powodów.

Zatem w części oddalającej żądanie ewentualne o zapłatę stosownego wynagrodzenia w potrójnej wysokości w kwocie 92 750,- zł. zaskarżony wyrok nie może się ostać, a ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji przeprowadzi postępowanie dowodowe w całości, zaoferowane w szczególności przez powodów, na których ciąży obowiązek udowodnienia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 6 kc) i dostarczenia materiału sądowi (art. 3 kpc w zw. z art. 232 kpc) celem ustalenia okoliczności faktycznych dotyczących tego roszczenia. Następnie zaś oceni Sąd I instancji zasadność zgłoszonego żądania ewentualnego w świetle unormowania art. 79 ust.1 prawa autorskiego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych bowiem roszczenie tak sformułowane jak uczynili to powodowie znajduje tylko w tym przepisie podstawę prawną gdyż powołane w apelacji przepisy art. 3 i 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. Nr 153 z 2003 r., poz.1503 ze zm.) wprowadzają jedynie definicje czynów nieuczciwej konkurencji i nie określają roszczeń przysługujących uprawnionemu. W tej sprawie jest zaś okolicznością wykazaną i obecnie bezsporną, iż pozwany dopuścił się naruszenia praw autorskich przysługujących powodowi.

W tym miejscu zwrócić jeszcze trzeba uwagę, iż w przypadku nieuwzględnienia żądania zgłoszonego w pozwie jako pierwsze powstaje obowiązek uiszczenia wpisu od żądania ewentualnego i rozstrzygając o żądaniu ewentualnym Sąd I instancji orzeknie też o wpisie należnym od tego żądania.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 kpc oraz art. 386 § 4 kpc i art. 108 § 2 kpc.